
V
B
J
D
C.R. BIBLIOTHECA
CRACOVIENSIS
14633
4
P

Zbiór processów
z 18 wieku

Dziady

Jakoba Gieysztora

[illegible]

Z Biblioteki Jak. Kaz. Gieysztora

1. Wilno – Ryx.
2. Wigdorowicz. Wichert.
3 Katmanowicz Klaczko – Wigdorowicz.
4 — —
5 — —
6. Biskup Wileńs.
7. Żydy – Wichert.
8 — —
9. Wulfowicz – Radziwiłł.
10 Leybowicz – Menasowicz. Wigdorowicz.
11. Włościanie Star. Wielondskiego – Walewski An.
12 Poniatowscy – Walewski.
13. Szydłowski – Mieczewicz – Janiński.
14 — —
15 Hausman – Piłtowski –
16 Potocki – Grodno.
17 Borostowski Ksaw – poddani Mocibrowscy.
18 Stankiewicz – Murzyński – Dedenko.
19. Domański. Szpinki. Karmelici. Radomin. Olskiorko
20. Alexandrowicz – Grodno.
21. ~~Kłokocki – Gnatowski.~~ zob. 14633. III. t. V. Nr. 13.
22. Murzyński – Ryż –
Niemcewicz – Krasnodębski.
23. Tęgoborski –
24. Gorecki – Wilno.
25 — —
26 — —
27 — —
28 – Berez Kartuzi – Niemcewicz –
~~28~~ 29 a — —
Stoklicki Star – Minejko.
~~29~~ 29.
Minejko – Malinowski.
30.
Giejszter. – Piłecka.
31 — —
32 — —

33. Sokołowski — Wilno
34. — —
35 — Karnicki — Giedroyć.
36 — Swirski. — Kowno.
37. Puciłowski — Kowno
38. Kurlewiecki — Orzeszko.
39. Dowbiryn Franc. — Orzeszko.
40 — Orzeszko
41. Piasecki — Czarnecki. Wołodźkowa. Wołodźkiewicz
42. Odyniec — Zahorski — Ryngwald Lipski.
43. Białopiotrowicz — Brzozowski
44. Kostrowicki — Wasilewski.
45 — —
46 Tołoczko — Kamedułi Węgier.
47. Wojnicki — Pezarski. Tayler.
48. Pohl Jgd. — Plater.
49. Przezdziecki — Zasław.
50. Chrewicz — Przezdziecki — Marcinkiewicz,
51. Marcinkiewicz — Radziwiłł, Chrzanowicz
Sapieha.
52 Sapieha — przezdziecki.
53 — —
54. Matuszewicz — Czechowski — Bobrownicki
55. Klemrele — Matuszewicz — Czechowski.
56. Klemrele.

56

REPLIKA

Ze Strony Miasta J. K. Mci Kleszczelow;

PRZECIWKO

Dziedzicom Wsi Rohacz y Hruski w Woiewodztwie Brzeskim Lit: położonych.

Miasto Kleszczele pewność Erekcyi swoiey okazuiąc z Przywileiow Krolewskich od niegdy Zygmunta Pierwszego w R. 1523. nastanie biorących, zamiar swoiey własności gruntowey dowodziło w Produktowym doniesieniu z Rewizyi Przedůniowey Dziewiałtowskiego czyli Dybowskiego.

Dzieło to Rewizorskie Przywileiami Krolow, Lustracyami Kraiowemi, Dekretami Sądow Zadwornych Koronnych, wcieleniem Ziemi Podlaskiey do Korony, dobrowolną akceptacyą zeszłego JW. Matuszewicza Kasztelana Brzeskiego, y nakoniec excerptem Sądu Ziazdowego Kommissarskiego w Ladzie w Leśnictwie Bielskim, między JO. Krakowską, a Włościanami tegoż Leśnictwa expedyowanego, zaświadczone y utwierdzone, podobało się ze Strony Dziedzicow Rohackich na gruncie czasu Kommissyi Graniczney, y tu po Appellacyi Sądownie zaprzeczyć, nie dlatego, żeby wnioski ich ogulnie zebrane, uymę iakową tak poważnemu Munimentowi przynieść mogły, ale że Rewizya takowa ruynuiąc zawodny Redukt JWW. Matuszewiczow, y W. Bobrownickiego, wszelkie ich pretensye do gruntu Kleszczelewskiego stosowane odbiia y znikczemnia.

Y lubo na czele Produktu swego założywszy nikczemność Rewizyi Dziewiałtowskiego, przez rożne niestosowne wrażenia, niedobroć tego Munimentu dowieść żądano, wszelako w ciągu dalszego tłumaczenia się, wzięto za pryncypalny w Sprawie Objekt, że chociażby takowa Rewizya w swoiey wierze y rzetelności znalazła approbatę, przecież do granic Kleszczelewskich z Rohaczami y Hruską w dyfferencyi będących, za dowod pewny służyć nie może, iako do Duktu przez Miasto Kleszczele wiedzionego niestosownie iakoby przyłożona, y krzywo na ziemi zweryfikowana.

W każdey explikacyi interessu potrzeba koniecznie iednego trzymać się śrzodka; y albo ieden zaprzeczywszy Dokument, całą iego exystencyą y exekucyą na Ziemi ruynować, albo pozwoliwszy na iego dobroć, mowić szczegulnie o iego niestosowności do rzeczy pod Kwestyą idącey.

A wyraźniey mowiąc, albo dobroć Rewizyi Dziewiałtowskiego przyznać, y wprowadzać do uwagi Sądowey nie dobrą iey na gruncie przez Mieszczan Weryfikacyą; albo pozwoliwszy na Weryfikacyą przekonać się o dobroci Dokumentu.

Przeciwnym sposobem w teraźnieyszym Procederze postępuią Dziedzice Rohacz y Hruski, bo w pierwszym punkcie, znosząc w całku bytność Rewizyi Dziewiałtowskiego; w drugim iakby per indirectum zgadzaiąc się na oną, nie dobrą na gruncie zadaią Mieszczanom Weryfikacyą, czyli niestosowne zgodzenie Ziemi z Dokumentem.

Miasto

Miasto zatym Kleszczele, pierwsze y drugie, toiest: y dobroć Dokumentu, y iego stosowane do Ziemi przyłożenie, probuiąc w Sądzie nie przez wrażenia y wnioski, ale przez dowody; następne czyni odbicie, co do szczegulnych zarzutow Dziedzicow Rohaczow y Hruski.

Cztery są nayważniejsze zarzuty przeciwko wzmiankowaney Dziewiałtowskiego Rewizyi: *Pierwszy*, że Rewizya Dziewiałtowskiego podług myśli Dziedzicow Rohackich, ma być Kopią szczegulnie, nie maiącą na sobie żadney autentycznego Dokumentu legalizacyi.

Powtore: Ze to dzieło chociażby istotnie było Dziełem Rewizorskim, tedy nie pokazawszy Reskryptu Krolewskiego daiącego moc pomiary Rewizorowi, nie można utrzymać czynności iego za dzieło Juryzdyczne.

Potrzecie: Ze Rewizor w pomiarę gruntow Krolewskich, nie mogł zaymować Ziemi Szlacheckiey.

Poczwarte: Ze Rewizya ta w całku do gruntu y Duktu nie stosowna, nie może być pomocną Mieszczanom Kleszczelewskim.

Pierwsza przyczyna ponieważ iest w celu zniszczenia dobroci Dokumentu, o niey zatym pierwiey mowić należy. Dzieło to Rewizorskie Przeduniowe, iak tylko uskutecznionym zostało, y do exekucyi gruntowey Mieszczanom Kleszczelewskim oddane było, tak zaraz w sporze między Starostą a Mieszczanami zdarzonym Krol Zygmunt August Rokiem przed Unią, bo 1568. zalecił nayzupełnieysze obydwom Stronom zachowanie się podług Rewizyi Dybowskiego.

Nie trzeba nad tym czynić Kwestyi, że wzmiankowana Rewizya raz Dziewiałtowskiego, drugi raz Dybowskiego oznaczona Imieniem, iest taż sama, bo o tym powszechna przekonywa wiadomość, mianowicie ustawiczne doświadczenie Woiewodztwa Podlaskiego.

Pośledniey w R. 1576. Stefan Krol Przywileiem swoim dosłownie w Produkcie wyrażonym, nie tylko ustawy pomienionego Rewizora, lecz nadto ograniczenie Miasta, Wsi y Folwarkow Mieyskich, stosownie do teyże Rewizyi utwierdził. Sąd Zadworny Koronny w Procederze między Miastem Kleszczelewskim, a JW. Starostą y Woytem, odwoławszy się do teyże Rewizyi, wymierzył swoy Dekret.

Zeszły JW. Matuszewicz czyniąc w R. 1774. Konwencyą z Mieszczanami Kleszczelewskiemi, y oną własney Ręki charakterem terminuiąc, zezwolił, y przekonał się w własnym sposobie myślenia, ażeby Wieś Dasze y Czeremcha podług Rewizyi Dziewiałtowskiego były wymierzone.

Konwencya takowa podług myśli y chęci JW. Kasztelana ułożona, a przez Mieszczan podpisana, znayduie się w własney komportacyi JWW: Kasztelanicow; a Kopia Ręką własną zeszłego JW. Kasztelana ułożona, dochowana w Archivum Mieyskim do teraźnieyszey rozprawy, a obydwie na Sądzie Kommissarskim konnotowane, są przekonaniem w teraźnieyszym przypadku. *Nayprzod*: Ze JW. Kasztelan znał dobroć Rewizyi Dziewiałtowskiego, *Powtore*: Ze Kopia iest dziełem własney Ręki JW. Kasztelana, iako o tym zaświadcza konnotacya w Dekrecie wyrażona, w tym zwłaszcza Sądzie Kommissarskim złożonym z Osob wspołczesnych, y JW. Kasztelana, y Jego Charakter dobrze znaiących.

A nakoniec przytomny na Sądzie JW. Kasztelanic naylepiey podobno przyświadczywszy charakter Ręki Oyca zmarłego, odeymie wszelką wątpliwość, że JW. Kasztelan Matuszewicz nigdy na zniszczenie Rewizyi, ale in satisfacsionem oney przedsiębrał swe kroki.

Ważne to świadectwo Oyca Dziedzica Rohacz nie może być naruszone przez następcow, bo wola pierwszego Właściciela, powinna być Prawem dla Sukcessorow, y przez nich świątobliwie ma być dochowywana.

Kiedy

Kiedy więc w Przywileiach Krolewskich, w Lustracyach Kraiowych, w Dekretach Assessorskich, w dobrowolney Akceptacyi JWW. Matuszewicow znayduie się exystencya Rewizyi Dziewiałtowskiego, wypada konieczna Kwestya, żeby ią złożyć, y okazać przed Sądem.

Miasto Kleszczele ten muniment maiąc za szczegulną we wszystkich zdarzeniach Prawnych obronę, składało na Sądzie Kommissarskim, y teraz powtornie deklaruie. Kiedy więc kończy się Kwestya o Rewizyą, JWW. Matuszewiczom podobało się uczynić drugi zarzut, odeymuiąc ważność autentycznego Dokumentu, a daiąc nazwisko Kopii.

Z pierwszego weyrzenia na tę Rewizyą, wszystko zdaie się podchlebiać proiektom y zarzutom JWW. Matuszewicow, bo twierdząc: że ten muniment nie maiąc początku y końca, bez podpisu Rewizora y iego Oryginału, bez Daty rozpoczęcia y skończenia dzieła Rewizorskiego, składaią coś podobnego do zastanowienia się, ale nic gruntownego do istotnego przekonania.

Dzieło albowiem Rewizorskie obeymuiąc wszelkie Possessye Woiewodztwa Podlaskiego, iest z siebie zapewne dosyć obszerne. Miasto Kleszczele potrzebuiąc Rewizyi tylko do swoiey Possessyi, wypisaną szczegulnie do swoiey składa Kategoryi, ktora respectivè nie do całości Ziemi Podlaskiey, ale szczegulnie do swoiey Kategoryi znayduie y początek y koniec.

Nie iest wprawdzie podpisem Rewizora stwierdzone, bo ten na Oryginale położony, na Excerpcie znaydować się, iako daleko poźniey wypisanym, nie może.

Nie można takoż wyciągać Explikacyi od Miasta, żeby opowiedziało czas rozpoczęcia, y czas skończenia Aktu Rewizorskiego, dwoma wiekami od nas oddalonego, kiedy Rewizya takowa zaymuiąc Possessye ogulnie Ziemi Podlaskiey, nie iednego zapewne Roku iest dziełem, biorąc zaś ogulnie czas, czyto rozpoczęcia, czy zakończenia, kiedy nosi na sobie Datę 1560. Roku, nieinteressowany umysł, trzeba żeby przestał na tey wiadomości.

Wszystkie zatym solenności, ktorych nie upatruią JWW. Matuszewiczowie w dziele Rewizorskim, znayduią się dotykalnie na Piśmie, y wprowadzone do ninieyszey Odpowiedzi, prożno wysilone niszczą zarzuty.

Zeby zaś pewniey przekonać, że złożona Rewizya aktualnie iest Excerptem, nie kopią, starało się Miasto Kleszczelewskie o Oryginał w Archivum Białostockim J. O. Krakowskiey złożony.

J. O. Krakowska, dla potrzeby własney Kommissyi z Leśnictwem Bielskim, nie wydaiąc Rewizyi Oryginalney, pozwoliła wypisać Excerptem, z Zaświadczeniem JP. Piramowicza.

A wreszcie na dostatecznieysze przekonanie podeyźrzliwego o Oryginalney Rewizyi mniemania, naylepiey skonkludował Sąd Kommissarski w Leśnictwie Bielskim expedyowany, kiedy w siedmiu Osobach zgromadzony maiąc do siebie przyniesioną Rewizyą Kleszczelewską w Roku 1786. Mca Augusta 10. dnia, y oną z Oryginałem skonfrontowawszy, zaświadczył wiarą swoią Kommissarską, nie tylko byłość Oryginału w Archivum Białostockim, wtenczas na Kommissyą Leśnictwa Bielskiego, za nakazem Sądowym komportowanego; lecz nadto przyniesioney przez Kleszczele Rewizyi, nie zawodną co do słowa ze swoim Oryginałem zgodność.

Maiąc to wszystko przed oczyma położone, trzeba albo nie widzieć dotykalney prawdy, albo niesprzecznie przyiąć wzmiankowaną Dziewiałtowskiego Rewizyą.

Z złożonych przy Rewizyi dowodow przekonawszy się o iey byłości, wniesiono ze Strony Rohacz, że chociażby była Rewizya, tedy nie pokazawszy

zawszy Reskryptu Krolewskiego na wolność pomiary, nie można dowodzić pewności Rewizyi.

Czasow naszych uczy doświadczenie, że z trudnością znayduiąc czynności Przeduniowych ślady, musiemy przestawać na tych dowodach, ktore są, nie ktore in supposito być mogą.

Wnosić takowe pytanie, iest to na podobieństwo tey Kwestyi: ktoby maiąc Dekret Zygmunta Pierwszego Przeduniowy, troskliwie chciał wyszukiwać Pozwu, od Strony przeciwney do tego Dekretu wyniesionego. y nie wynalzłszy, chciał powątpiewać o dobroci Dekretu. Albo gdyby czytaiąc Ustawy Narodu wchodził w pobudki, ktore powodowały do takowego ustanowienia, y w miarę tylko znalezionych przez siebie pobudek, zakładał pewność ustanowionych Praw.

Miasto Kleszczele nie wchodząc w takie szczeguły, odpowiada: że Rewizorowie za Rozkazem Krolewskim wymierzali całą Ziemię Podlaską, z tey Czynności zostawili ślady swoie na Piśmie, ktore przywodziemy; a Przywiley wcielenia Ziemi Podlaskiey do Korony świadcząc o takowey byłości Rewizorow, y ich Czynności approbuiąc, odpowiada dosyć ważnie y zupełnie na Kwestyą J. WW. Matuszewiczow.

Postępuiąc do odbicia dalszych zarzutow w głosie Produktowym wypisanych znayduiemy Kwestyą uczynioną ze Strony Rohacz, że Rewizor w pomiarę Wsi Krolewskich, nie mogł zaymować Gruntow Szlacheckich, y że nawet Przywiley wcielenia Ziemi Podlaskiey, do Korony, utwierdza Czynności Rewizorow te, ktore z Zamianą Gruntow Szlacheckich za Krolewskie nastąpiły.

Co innego iest wnosić in supposito, y to należy do Strony; Co innego sądzić w czystym rzeczy przekonaniu, y to należy do Dekretu. Zasłaniaią się JWW. Matuszewiczowie Processem Baczyney, ktora skarży, że pod niebytność Męża iey, ktory wtenczas, iak mienią, Zamki budował w Ukrainie, Mieszczanie Kleszczelewscy korzystaiąc z zręczności, przyswoili Grunta Rohackie. = Jest to skarga, ale nie dowod. = Powtore: Process takowy obwinia Mieszczan samych, nie zaymuiąc Rewizora, ktory w innym cale czasie y daleko poślednieу, uskuteczniał wolą Monarchy w pomiarze Ziemi Podlaskiey.

Ale kiedy odwołano się do tego Processu, y wezwano Konstytucyi, pod tytułem: *Bona nullo Jure recepta;* Czemuż nie we wszystkim raczono zachować się podług brzemienia teyże Konstytucyi, ktorey Vol: 2. fol: 1013. te są słowa: = *Aby tym, ktorym są odięte Dobra były przywrocne, ktore na przyszłym Seymie powinni będziem sądzić &c.* y niżey w tymże punkcie: = *Każdy ktory by prætenderet, żeby mu Bona nullo Jure, były odięte ma na pierwsze, naydaley wtore Roki Ziemskie dać się w Regestr wpisać.*

Jeżeli tedy skarga Baki, a w stopniu iego teraźnieyszych Rohacz Dziedzicow stosuie się o odięcie Ziemi w pomiarę Dobr Krolewskich od Rewizora, czemuż ani pod owym czasem Processu na Rewizora Krolewskiego, ani upominania się na Seymach, ani żadney Rekwizycyi Sądowey, podług nauki wezwaney od siebie de Bonis nullo Jure receptis Konstytucyi, nie składaią.

Wyzuwszy się zaś z tych wszystkich solenności, ktore Prawo rekwiruie, chcieć utrzymać Zabor przez Rewizora, iakoby przed dwoma wiekami dopełniony, a w rzeczy samey teraz *ad casum*, uproiektowany, iest to wnosić przeciwko świadectwu powszechnego przekonania, z Pisma y z Swiadkow wedle Statutu brać się powinnego, z ktorych pierwszego JWW. Matuszewiczowie nie złożywszy, drugiego przez Examina in occluso zawarte zapewnie nie znaleźli.

Przez ta-

Przez takowe przekonania ustanowiwszy Mieszczanie Kleszczelewscy niezawodność swoiey Rewizyi, przystępuią do odpowiedzenia na zarzuty, iakoby niedobrego iey do Gruntu przystosowania y weryfikacyi.

W pierwszey obiekcyi ze Strony Dziedzicow Rohackich znayduiemy, że Wieś Nur, czyli Nurzec, teraz Czeremchą, Wieś Kosna, teraz Daszami, Wieś Babicze, teraz Kuzawką nazwane, w odmianie swoich nomenklatur nie znayduią wiary, y kwestya ta w Produkcie na Arkuszu pod literą D. wypisana, iest powodem iakoweyści na Stronę Rohacką *Argumentacyi.*

Odwołuiemy się do przytomnego na Sądzie JW. Kasztelanica, że sam będąc na Sądzie Kommissarskim, y znaiąc dobrze, że odmiana nazwisk nieodmieniała natury, y rozciągłości Wsi pierwiastkowych, nie czynił tey Kwestyi na Gruncie. Tu zatym po Appellacyi nie iest mocnym wznawiać tę niebyłą na Sądzie Kommissarskim Kwestyą, bo Konstytucye 1764. Trybunałowi, y 1766. Assessoryi przepisane, żadnych dowodow y obron in minori Subsellio niebranych, Sronom nie pozwala.

Ogulnym tym wyrazem Konstytucyi odpowiadamy na wzmiankowany zarzut, nie dlatego, żebyśmy aż nadto nie byli pewnemi o nazwisku Wsi naszych, względem ktorych do wszystkich odwołuiemy się Examinow, ale żeby pokazać prożną chęć wprowadzania niewolnych zarzutow, in minori Subsellio niebyłych.

Zadaiąc niewiarę Rewizyi Dziewiałtowskiego, dowodzono ze Strony Dziedzicow Rohackich, iakoby Opisanie szczegulnych pod Wsiami ścian nie zgadza się z Ziemią, y tak nayprzod: Siedzibne, czyli Srzednie Pole Wsi Czeremchy, gdy iednym końcem od Miasta, drugim ku Granicy Baczyney, y ku Puszczy Mieyskiey leżeć powinno; Więc kiedy w teraźnieyszym okazaniu tey Sciany, do Puszczy Baki, czyli do Gruntow Rohackich nie przypiera, wnoszono, albo zawodność Rewizyi, albo konieczne przypieranie Gruntow Rohackich do Sciany głowney Mieyskiey.

Mowienie takowe JWW. Matuszewiczow sprzeciwia się, nayprzod istotnemu brzmieniu Rewizyi, niedobrze przez siebie wezwaney, y własney Jchmciow Kontrowersyi na Sądzie Kommissarskim mianey, oraz Reduktowi stosownie do ich Kontrowersyi wyprowadzonemu.

Sprzeciwia się Rewizyi, bo ta opisuiąc przypieranie iednego końca do Pol Mieyskich, drugiego do Puszczy Mieyskiey, dlatego wzmieniła Granice Baki, żeby uczynić dystynkcyą Puszczy Mieyskiey, obszernie aż do Granicy Połowieckiey rozciągaiącey się.

Ze zaś Granica Baczyna przychodzić do Pola śrzedniego Nurskiego nie może, to się odbiia położeniem Pozdyka, ktory podług delineacyi Geometryczney na Mappie położoney, czasu Duktu na Gruncie zgodnie od wszystkich Stron przyięty, przedziela w tym mieyscu daleko Grunta Rohackie od Sciany Nurskiey.

Trzeba zatym pierwiey znieść w całku ubikacyą Pozdyka, co iest przeciwko powszechney wierze, y wyznaniu JWW. Matuszewiczow, oraz świadectwu Examinow, a potym utrzymywać mylnie tę wniesioną obiekcyą.

Nadto Rewizor opisawszy szczegulne Sciany, y opisuiąc potym oguł Wsi całey, położył Granice w nieoboiętnych słowach, tym sposobem: = *Druga Sciana graniczy, od Granicy Połowieckiey, y od Puszczy Mieyskiey.*

Kiedy zatym w tym Opisie ogulnym Włok Sioła Nura, przypierania ich do Gruntow Baczynych nie położył, tym samym odpiera wniosek nieprzyzwoity teraźnieyszych Dziedzicow Rohackich. Sprzeciwia się ieszcze to mowienie własnemu Reduktowi Rohackie-

mu, kiedy JWW. Matuszewiczowie ony prowadząc, w żadnym punkcie do śrzedniego Pola prætensivè nawet nie przypierali.

Druga Kwestya ze Strony JWW. Matuszewiczow stosowana do drugiego Pola Wsi Nura, explikuie się tym sposobem:

JWW. Matuszewiczowie prowadząc swoy Redukt, zaymuią 15. Sznurow z długości Sciany Nurskiey, y na pewność takowego Reduktu biorą dowod z Rewizyi Dziewiałtowskiego; że gdy ta Sciana bokiem leży od Kośney, więc daley rozciągać się nad Grunta Kosieńkie nie może. Gdyby zaś długość zamierzona Rewizyą nie zmnieyszała się, pozwalaią Miastu cofnąć nazad, y wziąwszy Termin od Sciany Kosieńskiey, wyciągnąć do zamierzoney Proporcyi 50. Sznurow.

Gdyby Miasto podług ofiarowanego Proiektu Scianę swoią od Terminu Sciany Kosieńskiey zaczynać chciało, tedy więcey wypada, niżeli 50. Sznurow.

Ze zaś podług Proiektu JWW. Matuszewicow Sciany Nurskiey cofnąć w Grunta Mieyskie nie można, to dotykalne przekonanie bierze się z Rewizyi, ktora Miastu naznaczyła pewną Extensyą, teraz na Mappie znayduiącą się, y ktorą teraz nazad podług Proiektu JWW. Matuszewiczow cofaiąć, trzebaby posunąć w spokoyne Granice Sąsiadow Koronnych, od ktorych żadney dyfferencyi nie mamy, iako świadczy Dekret Kommissyi Dobrego Porządku recentissimè zapadły.

Sciana takoż dzieląca Grunta Wsi Nura y Miasta, nie może być żadnym sposobem w inną przeniesiona Lokacyą, bo o iey pewney Ubikacyi zaświadczaią Examina.

Trzeba choć niechętnie pozwolić ze Strony JWW. Matuszewiczow, że Sciana, ktorą za głowną między Wsią Nurem y Miastem bierzemy, iest taką w rzeczy samey, od ktorey podług brzmienia Rewizyi linia 50. Sznurowa prosto wyciągnięta, pokazuie niewątpliwą Granicę teyże Wsi, y dobroć Duktu Kleszczelewskiego.

Nie można zarzucić przeciwko tey prawdzie, że ta Sciana, gdy opisana w Rewizyi Dziewiałtowskiego bokiem od Kosney; a znayduie się teraz nie tylko od Kośney, ale w części y od Baki, więc z tey przyczyny Dukt Kleszczelanow ma być osłabiony, kiedy niedostateczność pisma Rewizorskiego Przeduniowego może z błędu, albo z wady pisania w owym czasie wypływaiącą, dosyć ważnie zastępuie pomiara, ktora kładnąc zamiar 50. Sznurowy, daie razem pewny Termin Granicy Kleszczelewskiey.

Piąty Zaścianek, Rezy, Morgi, Uroczysko, Pozdyk y Puszcza Mieyska, za Scianą Nurską przez Kleszczelanow lokowane, nie byli szczęśliwszemi od zarzutow Strony Rohackiey.

Granicę tego Zaścianku y Puszczy Mieyskiey do Połowcow przytykaiącą nazwano w Kontrowersyi JWW. Matuszewiczow zawodnie wyprowadzoną; Ale takowy zarzut odbiia, nayprzod: Konfrontacya przez przysięgłego Geometrę, obydwoch Granic Rewizyi Dziewiałtowskiego y Dymitra Sapiehy czyniona, ktora tym więcey znaydować powinna wiary, że do Dzieła tegoż Geometry w teraźnieyszey Sprawie, w wielu mieyscach odwołali się JWW. Maszewiczowie. Powtore: że Granica w tym mieyscu przez błoto Kaniowo do iednego Kopca, potym do drugiego nad błotem Dedowym, ztamtąd przez błoto do trzeciego narożnika doprowadzona, zgodnie iest od Włościan Połowieckich przyświadczona; A Kopiec narożnik od samychże JWW. Matuszewiczow przyznany: *W czym bierzemy świadectwo z Dekretu Kommissarskiego.*

JWW. Matuszewiczowie idąc y przeciwko zgodnie przyiętey Granicy od Połowczanow, y przeciwko świadectwu Dekretu Kommissarskiego, twier-

twierdzą z Rewizyi Dymitra Sapiehy, że w tym mieyscu od granicy Kleszczelewskiey determinował Rewizor Wsi Krolewskiey morgi pewne, a ztąd wnoszą, że morgi w rowney linii leżeć nie mogą, a tym samym, że w tym mieyscu Granica z Połowcami Kondyktowa, iest na uszkodzenie iakoby granicy Rohackiey.

Jest to nadto usilności wmawiać niepewność granicy z Połowcami tam, gdzie ona iest niezaprzeczona, y wnosić, że morgi przez Rewizora Dymitra Sapiehę opisane, w ukośney figurze nie w prostey leżeć powinny, chociaż sami na Kopca narożnika zgodziwszy się, przeciwne swoim zarzutom okazuią przekonanie.

Od Kopca narożnika mało co używalności pewney Kleszczelewskiey odstępuiąc, prowadzony Dukt do znaku dwoch Kopcow; blisko ktorego mieysca miedze niedawnemi czasy rozorane pokazywano na Dukcie z odwołaniem się do Examinow. Daley do znakow nad Rzeką Nurem czyli Nurcem Rohaczewskim, ztamtąd w prawą aż do ściany głowney Nurskiey, do dwoch Rezek obok Pozdyka leżących.

Na pewność Terminu przy Rzece Nurze położonego odwołaliśmy się do własnego Dokumentu JWW. Matuszewiczow, toiest: Dekretu Olbrachta Marcinowicza, ktory iak niestosownie JWW. Matuszewiczowie do Pohrebow Woytowskich przenoszą, następne uwiadomienie.

Wspomniony Dekret w doczesnym używaniu Rohackim do dalszey Sprawy zostawuie Łąki Pohreby na obydwoch brzegach Rzeki Nura. Z tego Dekretu wypada uwaga, *Nayprzod*: Ze ten Dekret nie wieczyście przysądził Pohreby, tylko docześnie do dalszey Sprawy zostawił w używaniu; *Powtore*: Ze Łąki Pohreby podług brzmienia rzeczonego Dekretu powinny zaymować obywa brzegi Rzeki Nura.

W teraźnieyszey figurze mienionych Pohrebow Rohackich, dyfferencya JWW. Matuszewiczow z JW. Cieszkowskim okazuie się być położoną między Rzeką Kośną y Rzeką Nurem.

Zkąd dwie wynikaią Uwagi: iedna że wspomniony Dekret nie wzmienia Rzeki Kośney, druga że za Rzeką Nurem Duktu swego nierozciągaiąc JWW. Matuszewiczowie, y własnego Dokumentu zweryfikować nie mogąc odstępuią widocznie.

Na Rzekę Kośnę żadney przez Produkt nie uczyniono wiadomości, chociaż Działy wewnętrzne Rohackie do granic Kleszczelewskich przenosząc odstępnie od ich istotnych wyrazow, Łąki niemi dzielone lokowano w Pohrebach.

Działy takowe wzmieniaiąc o Łąkach w Pohrebach nad Nurem, kiedy nie wspomniały drugiey rowney płynącey Rzeki Kośny, tym samym pokazuią rożność ubikacyi.

Gdyby albowiem Łąki Pohreby były w mieyscu okazanym przez Rohacze, tedy Uczestnicy Rohacz y Hruzkiey, dzieląc się onemi przez szczegulność, zawsze ile w tak małey figurze, albo bokiem albo końcami przypieraiąc do Kośney, w Działach swoich nie tylko Nur, ale y Kośnę wspomnieć znaydowaliby przyzwoitość, y owszem potrzebę konieczną.

Wyrazy zatym same Działow Rohackich, pokazuią ubikacyą Pohrebow, źle przez Rohacze teraz weryfikowaną.

Drugą Kwestyą, że za Rzeką Nurem żadney nie posiadaią własności, a miećby oną podług wyrazow Dekretu Olbrachta powinni, rozwięzuią pozornie wprawdzie, ale nie pewnie, pokazuiąc Manifesta między Uczestnikami Rohacz y Hruzki zaniesione, o wybicie z tych Łąk ieden drugiego skarżące.

Temi pozorami chcą wyperswadować, że gdy W. Bobrownicki Uczestnik Hruzki z drugiey strony Nura posiada Wieś Wolkę, mienią te ie-

go dzierżenie wypłynione być z zaborow owemi Manifestami Uczestnikow Rohackich zaświadczonych.

Takie wnioski nie zgadzaią się z istotą Dokumentow, bo Processa zawieraią w sobie skargę na Uczestnikow Rohackich y Hruzieńskich w Litwie, nie zaś na Dziedzicow Wolki w Koronie.

Wolka że nie iest toż samo co Hruzka, świadczą naprzod dokumenta Rohackie y Hruskie, z ktorych żadnego śladu wspolności tych Dobr znaleść nie można.

Powtore oddzielność natury tych Dobr probuie się Procederem teraźnieyszym, w ktorym położenie Pozwu z Instancyi Miasta W. Bobrownickiemu na Wolce, uznano za nieprawne, z racyi rożności natury tych Dobr.

Nakoniec nie Wolka W. Bobrownickiego z drugiey strony przypiera do Nura, ale Wieś Kruhła W. Stolnika Troianowskiego.

Gdyby Wyrok Sądu do wnioskow JW. Matuszewiczow przychylić, iakaby w przyszłośc nastąpiła zawodność y wyświecenie omyłki, żeby JWW. Matuszewiczowie wsparci Dekretem Olbrachta szukali Łąk Pohrebow na drugiey stronie Nura, a Dziedzic Kruhłego W. Stolnik Troianowski stanąwszy w Sądzie przyzwoitym z Dokumentami, okazał że w tym mieyscu z Łąkami Kleszczelewskiemi powinien graniczyć.

Nieprzyzwoicie zatym przenoszą Pohreby z własney ubikacyi, a nieprzyzwoiciey ieszcze Presuperaty w Pohrebach nad Erekcyą Woytowstwa przez JW. Cieszkowskiego posiadaney żądaią do Rohacz przysądzenia, kiedy Miasto z swoiey własności maiąc erygowane we środku Woystowstwo ma naypierwsze Prawo do wszelkiey Presuperaty pod Possessyą Woyta będącey, i o to w Sądach Koronnych niedokończony widzieć Process.

Rzeka zatym Nur czy Nurzec inna iest Rohaczowska, ktora początek biorąc z drobney wodocieczy pod Wsią Nurą, płynie do Rohacz, inna Nur Kleszczelewski, przez całe Kleszczele do Pohrebow płynąca, y po oblaniu Pohrebow z Kośną łącząca się.

Mieszczanie Kleszczelewscy nie czyniąc rożnicy między nazwiskami obydwoch Rzek, raz Nurem, drugi raz Nurcem nazywaią; ale JWW. Matuszewiczowie, ktorzy w dystynkcyi nazwiska maią interess Pohrebow za co na Mappie własney dali bez kwestyi to nazwisko Rzece do Rohacz płynącey Nur, nie Nurzec, iako widzieć na Mappie powtorney *post latum Decretum* konnotowaney.

Powszechne doświadczenie daie nayistotnieysze przekonanie, iż Geometrowie wymierzaiąc grunta dyfferencyine, nazwiska mieysc od woli swoich naznaczaią Aktorow. Komornik JWW. Matuszewiczow idąc za tym przekonaniem, albo z woli samych Aktorow teraz nie potrzebnie odmienianey, albo z nieinteressowanego wyznania Poddanych Rohackich.

Kiedy zaś podobało się JWW. Matuszewiczom Pohreby lokować nad Rzeką Nurem, y rożnicę dwoch Rzek Nura y Nurca naymocnieyszym utrzymywać sposobem; za coż dział Uczestnikow Rohackich przez Paca Podkomorzego Brzeskiego *w R.* 1586. *Maia* 8. *dnia* przy Komorniku Kamińskim między Sołtanem Grekiem y Brzostowskim Uczestnikami Rohackiemi czyniony, dzieli Sianożęć Pohreby nad Rzeką Nurcem, nie zaś Nurem, słowa tego Działu: *Na druhom mestcu u Pohrebach nad Rekoiu Nurcom morgou czotyry.*

Trzeba stanąć na pewnym przekonaniu, y wierząc własnemu Dokumentowi, przychylić razem wiarę do niezawodnego mniemania, że Łąki Pohreby nad Rzeką Nurcem są cale inne od tych, ktore pokazuią JWW, Matuszewiczowie, a ktore zapewne leżą we środku

Wsi

Wsi Rohacz przez JWW. Matuszewiczow zakryte, y ktorych Miasto Kleszczele, dla uchylonego pomiaru Rohacz okazać nie mogło.

Zwracaiąc zaś uwagę do Dekretu Olbrachta Marcinowicza, ktorego wyrazy wprowadzamy: *Tyie kudy Kleszczelane, ne wedaju kotorym obyczaiem odeymajut od mene Senożati Otczyznyie na Recy Nur. . . Rohaczowskoie.*

JWW. Matuszewiczowie tłumaczą, iż słowo *Rohaczowskie* należy do Łąk, y formuią sens doskonały tym sposobem: Łąki Oyczyste Rohaczowskie na Rzece Nurze.

Ale można się obeyść bez tey nie potrzebney słow *transpozycyi*, bliżey albowiem można rozumieć, że w Ruskim ięzyku Dekret Olbrachta chciał wyrazić bardziey Łąki Oyczyste nad Rzeką Rohaczewską Nurem, niżeli tak, iak JWW. Matuszewiczowie donoszą.

Opuścić nie można y tego, że w Oryginale Ruskim iest obliteracya, czyli plama iakowaś stara na papierze, ktora zakrywa iedno słowo, między słowem niedokończonym Nur, a potym następuiącym Rohaczewskie.

Takowa obliteracya lubo widoczna na Dokumencie Ruskim, przecież ominiona w Extrakcie, iest dowodem niewiadomości ięzyka Ruskiego, w ktorey zostawała Kancellarya Podkomorska.

Mowiąc przeciw Duktowi Kleszczelewskiemu ze Strony JWW. Matuszewiczow, zastanowiono się nad Uroczyskiem Pozdyka, ktory w dwoch Włokach przez Rewizyą ograniczony, teraz cztery z gorą w sobie zawiera.

Łatwa na to odpowiedź y bardzo pewna, że Pozdyk przy Puszczy leżący, z wyciętych Lasow, nie zaś z własności Rohackich pomnożył swoią wielość.

Rezy zaś przy Pozdyku leżące, że w teraźnieyszym położeniu, zgadzaią się z ograniczeniem Dziewiałtowskiego, to naywidocznieysze przekonanie, kiedy patrząc na Mappę, iedną stronę od Pozdyka, drugą od ściany Nurskiey, trzecią od granicy Baki, czwartą od Puszczy Mieyskiey widziemy być odznaczoną.

Na usprawiedliwienie Reduktu JWW. Matuszewiczow przy złożeniu Listu Kochańskiego wnoszono, że taki Dukt, iaki teraz iest prowadzony, iest stosowny do granicy zgodnie na Sądzie Kommissarskim w R. 1639. okazywany, y że takową zgodność wtenczas wiedzioney granicy, iakoby ieden z Kommissarzy zaświadczył.

To się nie zgadza z wiadomością interessu, bo Kochański w Liście do Krzyszkowskiego Chorążego Wileńsk: pisanym, przez wyrazy dopełnienia informacyi sobie daney, pokazuie się bardziey być sługą, niż Kommissarzem; bo nakoniec Dekret Krolewski naznaczaiący tę Kommissyą za Kommissarza Kochańskiego nie naznaczył, *iako widzieć do tego punktu Dekret.*

Gdyby nawet y pozwolić, że Kochański był Kommissarzem, tedy świadectwo iego w Liście prywatnym żadney wiary znaleść nie może; bo świadectwa Urzędowe in pleno tylko publikowane być powinno nie Listem lecz przez Dekret.

JWW. Matuszewiczowie utrzymuiąc się przy części pola Nurskiego 15. sznurami dopełniaiącego się, y znayduiąc na nim Lasy zarosłe, zarzucaią Mieszczanom Kleszczelewskim, że oni gdyby byli Właścicielami tey Ziemi, tedy nieomieszkaliby wyciąć tego Lasu, iako postąpili z własnym Borem, ktorego ślady teraz się nie zostały.

Na ten zarzut odpowiadaią Dokumenta, bo Bor czyli Puszcze spustoszył Chądziński Starosta Kleszczelewski, y o to trzema Dekretami w Produkcie wypisanemi Mieszczanie ze Starostą rozpierali się.

Pozostałą zaś część Lasu w końcu sznurow Wsi Nura umyślnie od gwałtowney potrzeby zapuścili.

Na usprawiedliwienie swoiego Reduktu JWW. Matuszewiczowie wezwali Przywileiu Przeduniowego nadaiącego sobie Las Dubrowę, y tę Dubrową między ścianami Wsi Nura lokuią.

Nie przeczemy dobroci przywileiu, y własności nim nadaney, ale kiedy Przywiley ubikacyi na Ziemi nieodznaczył, za coż koniecznie to Uroczysko lokować w gruntach Kleszczelewskich, kiedy całe Rohacze niezmiernemi zarosłe Lasami, w każdym mieyscu mogą mieć tę mniemaną Dąbrowę.

W takiey okoliczności Examina nawet pewności uczynić nie mogą, bo nieoświecony Wieśniak pytany o Uroczysko Dąbrowę, a w swoiey imaginacyi każdy Las tym nazwiskiem oznaczaiąc, łatwo może odpowiedzieć na pytanie; ale odpowiedź ta, nic pewnego nie przyniesie na ubikacyą rzeczy, tylko na nazwisko; A zatym w tym punkcie Examina nawet oboiętnie uważane być powinny.

Dalsze wsparcie Reduktu swoiego zasadzali dziedzice Rohacz na pomiarze Tarnowskiego. Stosownie niby do tego pomiaru Dzielnice na Mappie odmalowane, służyły za przekonanie Sądowi Kommissarskiemu na odięcie własności Kleszczelewskiey.

Podług pomiary Tarnowskiego pewne dzielnice do granicy Kleszczelewskiey rozciągaiące się, utwierdzaią Redukt JWW. Matuszewiczow, y wezwane są do Dekretu Kommissarskiego.

Kiedy pomiar Rohacz wedle Działu Tarnowskiego był żądany od Miasta, a na Instancyą Dziedzicow Rohackich uchylony przez Sąd, kto może uwierzyć, że początek tych Dzielnic przez Komornika na Mappie odmalowany, iest rzetelnie przez niego położony, y kto może być przez dotykalne tłumaczenie się przekonany, że takowe Dzielnice nie daley w pośrzódku Uczestnikow Rohackich maią swoią exystencyą.

Odwołuiemy się do świadectwa Dekretu Kommissarskiego, bo ten Dekret specyfikuiąc Dukta y Redukta Stron obydwoch, niewymienił, że na weryfikacyą Dzielnic, y na okazanie ich prawdziwego początku, był prowadzony na gruncie przez Dziedzicow Rohackich.

A że takowe Dzielnice po Dekrecie przez Komornika odmalowane, to świadczemy się dwoma Mappami, iedną, w ktorey tych Dzielnic nie ma, in tractu odchodzących Kontrowersyi dnia 3. Julii konnotowaną; drugą powtornie z odmalowaniem tych Dzielnic zrobioną, y iuż *post Latum Decretum dnia 7. Augusta* konnotowaną.

Nie było potrzeby malowania dwoch Mapp, gdyby one z sobą zgadzaiące się, nie okazywały rożnicy, y po odmalowaniu Dzielnic stosownie iakoby do Dekretu, nieokazywały konieczności, konnotacyi tey powtorney z niepewnemi dzielnicami odmalowaney Mappy. Broniło Miasto przez kontrowersye, dowodząc, że po zapadłym Dekrecie, żadna Mappa nowa pokazać się nie może; Sąd iednak Kommissarski nic w Dekrecie swoim o takowey kontrowersyi nienadmieniaiąc, oną in præjudicium Strony zakonnotował, a Miasto takową czynność z Prawem niezgodną, Manifestem w Grodzie Brańskim w dni iedenaście zaskarżyło.

Co do Wsi Daszow.

W ograniczeniu tey Wsi to przez szczegulność uważać należy, że Rewizor Dziewiałtowski opisuiąc wszystkie inne Wsie y Miasto Kleszczele, naznaczał granice nie tylko ogulne wszystkich Wsi razem wziętych, ale y przez szczegulność każdego Pola.

W tey zaś Wsi Daszach czyli Kośney, opuściwszy porządek pod wszystkiemi Wsiami zachowany, y nieopisuiąc szczegulnego w każdym Polu

przy-

przytykania, wszystkie trzy Pola w iednym zamknął ogule, wszystkim razem ogulnie opisał Granice słowa Rewizyi:

Pola wszystkie troie leżą iednemi końcami ku Scianie Mieyskiey y Sioła Nura, drugiemi końcami ku Granicy Pana Woiewody Nowogrodzkiego, y od Granicy Baki, bokiem iednym od Cerkwi Kośnieńskiey, drugim od Baki.

Całą wziąwszy figurę odrysowaną na Mappie, y podług brzmienia Rewizorskiego: *Pola wszystkie troie* uważaiąc, znaydzie Sąd przekonanie zgodne z Ziemią y z Opisem Rewizyi. Prożnie argumentowano ze Strony JWW. Matuszewiczow, że dwa Pola przypieraią końcem do Gruntow własnych Daszowskich, chociaż podług Rewizyi w tym mieyscu do Gruntow Baki, y Woiewody Nowogrodzkiego przypierać powinny.

Takowey argumentacyi odpowiada w nieoboiętych wyrazach Rewizya Dziewiałtowskiego, kiedy rzekła nie o dwoch Polach, ale o wszystkich razem wziętych przez słowa: *Pola wszystkie troie.*

Naddatek czyli dopełnienie trzeciego Poletku w końcu pol Kośnieńskich leżący, nazwali JWW. Matuszewiczowie Zaścianikiem, y przekonywali z Rewizyi Dziewiałtowskiego, że Miasto maiąc 5. Zaścianków, y te wszystkie w osobnych lokuiąc mieyscach; Szostego nad myśl Rewizyi formować nie powinno.

JWW. Matuszewiczowie sami sobie formuią zarzuty, y sami na nie odpowiadaią; Ale Miasto żadnego w tym mieyscu nie lokuiąc Zaścianku, okazuie przez Kontrowersyą, na Mappie naddatek, czyli dopełnienie trzeciego Poletkn stosownie do Rewizyi.

Explikuiąc JWW. Matuszewiczowie trzecie to Pole, y znayduiąc go podług brzmienia Rewizyi, na Krzyż rozdanym, tłumaczą, że iedne Zagony w poprzek, drugie w podłuż były orane, y tę przyczynę rozdania na krzyż naznaczaią.

Ale naznaczanie tey przyczyny iest tylko domysłem, bo Rewizor wyraził inną, to iest: *Z tey przyczyny, aby się popar tego Sioła zgadzał z Miastem Kleszczelewskim.*

Druga obiekcya ze Strony JWW. Matuszewiczow, wzięta iest z pomiary Sznurowey, w ktorey każdego Pola długość 33. Sznurow zamierzywszy, z teraźnieyszą delineacyą na Mappie nie iest zgodnym.

Wniosek ten dosyć pozorny nie ma istotnego w sobie przekonania, bo Wieś Dasze we środku własnych Gruntow, mogła iaką chcąc uformować Scianę, a teraz Miasto Kleszczele całą Wieś biorąc ogulnie oddaią pod wymiar ad tenorem Rewizyi Dziewiałtowskiego.

Nie można trzeciego Pola spychać na Wieś Zuki y dalsze Attynencye JWW. Potockich, bo z tey Strony spokoyna od wiekow Possessya, pokazuie się nie tylko z zaprzysiężonych przez komportacyą Dokumentow, ale też z Examinow. Przytym prostuiąc trzeci Poletek do właściwey szerokości przez Rewizyą oznaczoney, zaięlibyśmy Cerkiew y Grunta Cerkiewne Kosieńskie.

Usprawiedliwiwszy dowody na własność Wsi Daszow ze Strony Kleszczel złożone, roztrząsnąć dowody należy JWW. Matuszewiczow, za ktoremi własność tę Daszowską zagarnąć usiluią.

Działy uczestnikow Rohackich przez Pana Podkomorzego y Tarnowskiego czynione, nie wzmieniaią żadnych w tey stronie własności Rohackich, inne żadne dowody nie są złożone na Sądzie, lubo oddzielne w Hruszce Possessye, iedna W. Bobrownickiego z głowy Sapiehy, druga JWW. Matuszewiczow z głowy Baki, powinnyby wyświecić te między niemi w Hruszce uczestnictwo, y szczegulne każdey Possessyi dzielnice.

Złożyli JWW. Matuszewiczowie dwa Manifesta, ieden 1579. drugi 1583. Pierwszy z nich wymienia, iakoby Chądziński Ssta Kleszczelewski

wski naiechał na Grunt pod Wieś Hruskę; Drugi nie wymienia Ubikacyi, y znać stosownie do pierwszego iest uczyniony.

Gdyby tym processom Procederem nie wspartym uwierzyć, tedy wspomniony naiazd y zabor stał się pod Wsią Hruską nie pod Daszami.

Jak zaś wielka odległość Wsi Daszow od Hruski, tak trzeba przekonywać się y o rzetelności skargi od Wsi Hruski do Wsi Daszow przenoszoney.

Znali JWW. Matuszewiczowie niedostateczność swoiego Reduktu, y dla tego krotko z Dokumentow explikuiąc się na Gruncie odwołali się do Examinow; Ale Sąd Kommissarski nie znalazłszy w nich fundamentu w całku uchylił Dukt JWW. Matuszewiczow. Kiedy więc Examina też same po Appellacyi do Sądu Assessorskiego są przyniesione, nie można się spodziewać ani innego z nich przekonania, ani też wyroku.

Zarzucono ze Strony JWW. Matuszewiczow, że Mieszczanie Kleszczelewscy skarżąc o Zabory Gruntow, skargi swoie szczegulnie do Wsi Daszow, nie zaś do Wsi Czeremchy stosowali.

Na takowy zarzut odpowiadaią Dekreta w Roku 1579. 1581. y dalsze między Chądzińskim Sstą Kleszczelewskim, a Mieszczanami zapadłe, w ktorych Mieszczanie 20. Włok z gorą mienią sobie być odebrane przez Bakę bez wyszczegulnienia od ktorey Wsi.

Skarga zatym do całey dyfferencyi stosowana, a Proceder teraźnieyszy z odwołaniem się do dawnego Procederu wiedziony, nie może być Obiekcyą przeciwko Mieszczanom Kleszczelewskim krzywo przez nich wiedzionego Procederu.

W Explikacyi Wsi Daszow zadaiąc niedostateczność y omyłki pomiaru, nie oszczędzono słow na znieważenie Osoby Komornika niewchodzącego do Sprawy. Obiekcya ta w Kontrowersyi, iest skutkiem Żałoby JWW. Matuszewiczow, ktorzy podobnież na Sądzie Kommissarskim wynieśli Pozew, maiący na sobie prozbę do ukarania: *Za niezgodność Mapp.*

Sąd Kommissarski przekonany o dostateczności Mapp Kleszczelewskich, lubo opuścił prozby, o ukaranie za tę pomowność, wszelako gdy to daie pobudkę dalszego mowienia, Miasto Kleszcze przy Pozwie prosi uskutecznienia swoich żądań, in Ordine zagrodzenia dalszey pomowności.

Każdemu w iego powołaniu należy oddać Sprawiedliwość, y przyzwoity szacunek, Sąd Assessorski z weyrzenia na Mappy Kleszczelewskie y Rohackie, dostrzeże bez trudności, ktore są dziełem doskonałego Geometry, a ktore bez prawdziwego Gruntow wyrażenia, Ptakami y Zwierzętani zamalowane, zdolnieysze zaiąć mieysce Obrazow, niżeli Mappy Geometryczney,

Teraz co do bliższości do dowodu Prawo Statutowe w Art: 2. z R. 9. te ma słowa: *Wyiechawszy Podkomorzy na Grunt pienny, y oglądawszy dowod Prawa, Listow y Znakow granicznych y Swiadkow, czyie Listy lepsze y znaki graniczne pewnieysze y Swiadki słusznieysze, tę Stronę ma ku dowodowi przypuścić, a wysłuchawszy dowodu, według Statutu ma Grunt pienny y Granicę skazać; Kopce y graniczne znaki uczynić.*

Miasto Kleszczele składa Rewizyą przed Uniową, ktora w niczym nagánie podlegać nie może, y za ktorą wszystkie Przywileie Krolow, Dekreta Assessorskie, y dobrowolna akceptacya zeszłego JW. Kasztelana mowią do Sądu.

Nie trzeba się zastanawiać ieżeli znaki przez Mieszczan ukazywane, maią cokolwiek niepewności, bo Rewizor przed Uniowy nie Kopcami ziemnemi, lecz pomiarą sznurową odznaczył Granice, skoro za-

zym przez

tym przez pomiar znaydzie się zamierzona wielość, przestaną Miasto Kleszczele na tey Granicy.

Oddaiąc Wieś Dasze pod wymiar ad tenorem Rewizyi Dziewiałtoskiego, exekwuiemy własny Proiekt zeszłego JW. Kasztelana, ktory zawieraiąc Konwencyą w Roku 1774. własną Ręką następuiące napisał słowa: *Ad affectationem tychże JWW. Kasztelanow Brzeskich, y za naszym zgodzeniem się ma być rownym y zobopolnym kosztem czyniony wymiar przez Geometrow J. K. Mci przysięgłych w następuiącey Jesieni czyniony, tak Włok Wsi Daszow przedtym Kośno nazwanych, iako y Wsi Czeremchy do tegoż Miasta Kleszczel należących, a z dobrami Rohaczami graniczących. ad investigandum, ieżeli te dwie Wsie Dasze y Czeremcha maią swoie w zupełności grunta wszystkie według Rewizyi W. Dziewiałtowskiego Rewizora J. K. Mci naowczas będącego.*

Przeciwko tym solennościom ze Strony Miasta, nie składaią JWW. Matuszewiczowie tylko pomiar Tarnowskiego, ktory na gruncie nie będąc weryfikowanym, czy może być przekonaniem dla Sądu? Ze dzielnice wedle tegoż pomiary Tarnowskiego na Mappie wedle własney woli odmalowane, istotnie w tey extensyi znayduią się na gruncie.

Prawo pisze czyie Listy lepsze, y znaki pewnieysze, ten ku dowodowi ma być przypuszczony, iakże o lepszości Dokumentu sądzić na pamięć, bez iego weryfikacyi na gruncie, albo iak decydować o dobroci rzeczy przez siebie niewidzianey.

Kiedy zatym wedle determinacyi Prawa, lepszość Listow Stronę ku dowodowi zbliża, Miasto Kleszczele maiąc Rewizyą Przeduniową, podało sobie punkta do Juramentu.

Podali y JWW. Matuszewiczowie na Dukcie swoim ogulnym punkt do Juramentu, ale w żadnym punkcie nieutrzymawszy onego, tym samym okazali się z niedostatecznością y swoich Dokumentow, y swego Reduktu.

Sąd Kommissarski od ściany Czeremszańskiey poprawiwszy ich Redukt, nakazał przysięgę JW. Matuszewiczowi z trzema Poddanemi, iakby to przysięga, nie od własnego przekonania, lecz od cudzego mogła zależeć mniemania.

Jeżeli Dukt JWW. Matuszewiczow, chociaż ofiarowaną przysięgą, wspierany, okazał się niepewnym, tedy bliżey iest przeciwną Stroną przy lepszości Listow y dowodow przypuścić do przysięgi, toiest: Mieszczan Kleszczelewskich.

Okazawszy Miasto y dobroć Dokumentow y pewność Znakow pomiarą sznurową dowiedzionych, okazuie ieszcze z Prawa Statutowego, że chociażby zadnych dowodow nie miało, tedy podług wyrazu Art: 2. z Rozdz: 9. bliższe iest do dowodu, słowa Prawa: *A gdzieby z obustron wywodu prawnego na piśmie, albo też y znakow granicznych iawnych, słusznych nie było, tylkoby świadki stawili, tedy powodowa Strona przy Załobie swey ma być ku dowodowi przypuszczona.*

Jakokolwiek tedy zechcą rozumieć Stronę powodową JWW. Matuszewiczowie, zawsze to wypadnie w konkluzyi naywidoczniey, że czy z lepszości Prawa, czy z powodu rozpoczętego Powodztwa Mieszczan Kleszczelewskich, zawsze Sąd znaydzie bliższemi do dowodu.

Co do Wiolencyi uczyńkowych.

Zaskarżyli JWW. Matuszewiczowie o rożne iakoby poczynione sobie krzywdy w gruntach Rohackich, w ktorych zaskarżeniach wedle deter-

tarminacyi Prawa Statutowego, naypewnieyszym dowodem iest Inkwizycya.

Na Sądzie Kommissarskim wprowadzili tę skargę do Załob, y przez punkta do Inkwizycyi podane, wyprobować starali się; Ale pierwsze y drugie z Inkwizycyi pokazawszy się być omylnym, życzonych nie sprawiło skutkow, a Sąd Kommissarski uchyliwszy te prozby, dał do zrozumienia omylney skargi przez JWW. Matuszewiczow wprowadzenie.

Po appellacyi od Sądu Kommissarskiego, kiedy Inkwizycya bez odmienienia taż sama przychodzi, nie mogą spodziewać się JWW. Matuszewiczowie innego wyroku, ponieważ Inkwizycya będąc gruntem tey obiekcyi, iednakowy skutek w każdym Sądzie sprawić powinna. Kiedy więc pokazała się niedostateczność skargi o poczynione iakby wiolencye, nie można minąć teraz w doniesieniu, że JWW. Matuszewiczowie skarżąc Kleszczelanow o wiolencye, iakoby po Dekretach waruiących beśpieczeństwo, sobie poczynione, gdy tego wszystkiego nie dowodzą, zasługuią na wyrok Prawa Statutowego, ktorego Exekucyi maią sprawiedliwość Mieszczanie dopraszać się.

Nawzaiem Miasta Kleszczel skarga, o poczynione sobie w gruntach Daszowskich y Czeremszańskich wiolencye, wniesiona do Sądu Kommissarskiego, pokazała się rzetelnie z Inkwizycyi. W mieyscu dopełnionych tych wiolencyi Dukt swoy Kleszczelanie usprawiedliwili, y w Sądzie Kommissarskim zyskali approbatę. Za coż wedle determinacyi Prawa, nie wygrali nawiązek? o ktorych Art: 2, Rozdz: 9. tak pisze: *A kto w gruncie winien zostanie, ten gwałt powinien płacić będzie, a nawiązkę wszelkiego Stanu y głowszczyzny Ludzi prostych, także szkody wszystkie za dowodem słusznym prawnym zarazem tamże na gruncie, nie odkładaiąc tego na inny czas, y do innego Sądu skazać.*

Głos Prawa wnoszony przez Miasto doszedł do wiadomości Sądowey, ale nie sprawił skutkow powinnych, a Sąd Kommissarski dlatego bez nawiązki sądził dla Mieszczan, że te wiolencye w niepewnych granicach dopełnione były; iako więc ta przyczyna nie stosuie się do Prawa, tak wyrok na niey zasadzony upadać powinien, a Sąd Krolewski przychylaiąc się do Art: 2. y 23. z Rozdz: 9. raczy wymierzyć Sprawiedliwość ukrzywdzonym nie tylko w nadgrodzeniu poczynionych szkod stratowanego zboża, zabranych żywiołow y rzeczy; ale nadto w nawiązaniu przyzwoitym wedle Prawa wszystkich zaborow, ran, y ucierpianego bolu.

Od wyroku nakazuiącego zapłacenie za szkody, chociaż w niezupełnie domierzoney satysfakcyi, appellowali JWW. Matuszewiczowie; w rzeczy tak widoczney, ktorą poświadczyła Inkwizycya, kiedy założony odzew widocznie na zwleczenie Sprawiedliwości być pokazuie się, Prawo założyło winy appellacyine, y takowych uznania doprasza się Miasto.

Co zaś do opuszczonych niektorych wiolencyi, y przez Dekret Kommissarski niewspomnianych, Miasto odwoławszy się do Sądu Krolewskiego, ponieważ Dekret Kommissarski wyraził, iakoby one przez Inkwizycyą dowiedzionemi nie były, Miasto explikuie się tym sposobem: Inkwizycya podług Prawa Litewskiego, z Osob obcych zbierana, nie mogła poświadczyć o szczegulnych Zaborach dopełnionych przez Wiolencyą, dosyć kiedy zaświadczyła wiolencye, a Mieszczanie Kleszczelewscy przez szczegulność dowodząc sobie Zaboru, Juramentem resztę poprawić obowiązani.

Cokol-

Cokolwiek zatym z wypisanych wiolencyi, w Produkcie Kleszczelewskim opuszczono w Dekrecie, to Sąd Assessorski o byłey wiolencyi przeświadczywszy się z Inkwizycyi, a o szczegulnych Artykułach Zaboru biorąc usprawiedliwienie z ofiarowanego Juramentu, raczy poprawić.

Nie dowiodłszy JWW. Matuszewiczowie udziałanych sobie iakowych wiolencyi na Gruncie, nie przestali dalszego skarżenia Mieszczan, kiedy im wiolencye nowo iakoby po Dekrecie spełnione zarzucaią Processem y Żałobami.

Jako w każdey Sprawie uczynkowey iest duszą Inkwizycya, tak Kwestya ta nowa, świadectwem iey niewsparta, *ex cruda Citatione* nieprzyzwoicie przychodzi do Sądu Krolewskiego, y słuchana być nie ma.

Wszakże przez sposob takowey Odpowiedzi, gdyby nie zostawiać Mieszczan w mniemaniu winnemi, usprawiedliwiamy się następnym sposobem: Jmć Pan Małyszewski Komornik użyty od Strony JWW. Matuszewiczow, po promulgacie Dekretu na Dniu 5. Augusta nie czekaiąc triduum zebrawszy Gromadę Ludzi Rohackich, y maiąc przy sobie dwoch Presbyterow, ustanawiał arbitralną Granicę, y na niey zasypywał Kopce. Zgromiony potym od Sądu Kommissarskiego, dla zatarcia śladu swoiey gwałtowności, sam powtornie rozsypywał, a z takowego postępku zrobiona oboiętność, była potym pobudką do zaskarżenia Mieszczan Kleszczelewskich, o przeyście iakoby Dekretem Kommissarskim ustanowioney Granicy, y poczynienie wiolencyi.

Usprawiedliwiaiąc postępek Jmci Pana Małyszewskiego, nie można zasłonić się Dekretem Kommissarskim, bo do oznaczenia Granicy zapisany Decretoriè nie Jmć Pan Małyszewski, ale Jmć Pan Jaksiński, iako o tym widzieć w Dekrecie.

Nie omięszkało Miasto Kleszczele zaskarżyć takowego postępku Jmci Pana Małyszewskiego, y o to w Grodzie Brańskim zaniesiony.

1786. *Augusta* 16. *Dnia składamy Proces, ktory czytać.*

Nie Miasto tedy uczyniło Wiolencyą JWW. Matuszewiczom, ale JWW. Matuszewiczowie, kiedy Ludzie Rohaccy przeszedłszy Linią Dekretem oznaczoną, w kilku mieyscach przeorali, a takową Czynność Mieszczanie Kleszczelewscy Roku 1786. Octobra 6. Dnia w Grodzie Brańskim zaskarżywszy, proszą zachowania siebie w tey skardze wedle Prawa.

W całey zatym Kategoryi uczynkowey, zechce Sąd Nayiaśnieyszy poprawić Dekret Kommissarski, iuż to w niedomierzoney satysfakcyi przez opuszczenie niektorych Wiolencyi, iuż to w skazaniu nawiązek, iuż też nakoniec w powroceniu użytkow gruntowych, ktory JWW. Matuszewiczowie z przysądzonego nam do trzech Włok Gruntu dobrey Ziemi, przez lat kilkadziesiąt wybierali, a do ktorych zwrotu mocą Prawa są obowiązani.

Dali pobudkę do Procederu JWW. Matuszewiczowie, y pokazali się być winnemi w Gruncie, chce zatym mieć Prawo, y każe Sprawiedliwość, ażeby wydatki Prawne na sprowadzenie, y utrzymywanie Sądu Kommissarskiego na trzech Terminach, na wymiar dyferencyi, y rożne na Sądzie Kommissarskim y po Appellacyi Expensa do 10,000. Złotych Polskich wyrachowane, powrocili Miastu.

Co do Wielmożnego Bobrownickiego y Jaśnie Wielmożnego Cieszkowskiego, ponieważ Explikacya Interessu w Produkcie wypisana w głosie ich zaprzeczoną nie iest, przeto w Kategoryi z Jchmościami odwołuiemy się do Produktu. A w całey Sprawie prosi Miasto

 zacho-

zachowania siebie przy Konkluzyi w Petytach wypisaney, a mianowicie przy nienaruszoney ważności Rewizyi Dziewiałtowskiego Przywileiami Krolow, Dekretami Sądow Koronnych, y dobrowolną Akceptacyą zeszłego Jaśnie Wielmożnego Matuszewicza wspartey, iako za iedyny fundament wszelkich Possessyi Ziemiańskich y Hybernowych całemu Woiewodztwu Podlaskiemu służącey.

